

WALLSTRÖMS PÅ BOLSTAGÅRDEN

Av Thorbjörn Enberg, Harads

En vacker augustimorgon bromsar jag in vid det långa röda timrade huset för att träffa Astrid Sandberg. Jag har länge undrat om dess historia. Huset hette från början "Bolstagården", fastighetsbeteckning; Boden Harads 8:62. Ladugårdsdelen är riven och logen är nu inredd som garage. Härbret står kvar.

Den första, södra, delen av huset byggdes upp ca 1890 efter flytt med båt från S. Harads. Det var de dåvarande ägarna, paret Maria Elisabeth (född 1850) och Isac Aron Jacobsson-Wallström (1847-1926), som skapade sin bondgård där. På 1870-talet avstyckades gården från Luci-hemmanet.

Det finns en anekdot om hur de träffades. Maria växte upp född Harlin, på Luci-gården, inte långt från Bolstagården.

En gång när hon satt på taket på huset uttalade hon att hon skulle gifta sig med första fria man som passerade. Så kom Isak Aron förbi. Han var dräng där. Då

lovade hon att infria löftet och gifte sig med honom. Vilket skedde 4 okt. 1874.

På vänstra bilden Maria Wallström-Harlin. Högra bilden gammelmor Maria med sonen Abel.

De fick många barn; Johan Abel 1875 Teda Elisa 1876, Eric Olof 1878, Isak Edvard 1880, Oskar Elof 1882, Anna Amalia 1885, Fredrik Wilhelm 1887, Otto Bernhard 1890 och Fridolf Egidius 1895.

Sonen Erik for till Amerika ca 1910 tillsammans med brodern Fridolf. Erik var i Amerika i ca 20 år och kom tillbaka cirka 1929 för att bygga färdigt huset till giftermålet 1932.

Erik bar en stor guldring och en stor guldrova som minne från Alaska, minns Astrid. Fridolf var endast där ett kortare tag innan han for tillbaka och gifte sig med sameflickan lärarinnan Nora. Erik menade att "Amerika fordra starka pojkar". Han var troligtvis i Alaska, eller reste omkring. Brodern Fredrik bodde ett tag i härbret.

Astrid är född 1924 och dotter till Svea Engström (född 1904 12 januari) från Umtjärn. 8 år gammal kom hon tillsammans med sin mamma till Bolstagården 1932. Erik och Svea måste ha känt varandra en tid eftersom de gifte sig 22 oktober 1932.

Då byggde Erik ut huset med den norra delen. Erik var en mycket snäll

man och levde till 1948 då han dog i sömnen i hjärnblödning.

När Astrid kom till Wallströms bodde gumman Maria och sonen Fredrik kvar i den gamla delen. Fredrik flyttade tillsammans med sin bror Oskar till en annan gård, granne med Filip Sandberg.

Astrid fick inga syskon i det nya hemmet. Däremot var det så att en syster till Erik hade en dotter som hette Lily Brunnström och hon fick en son 1937 som heter Bert. Lily kom till Wallströms redan samma år som Bert föddes och ville lämna pojken där eftersom mamman flyttade söderut. Bert blev som deras fosterson fram till skolstarten då mamma Lily kom och hämtade honom för att flytta med till Skövde.

Bert fick först en karriär på båten Gripsholm men bor numera i Skottland och ringer varje jul till Astrid, så de har hållit kontakt i nästan 80 år.

Cirka 1938 slutade Erik och Svea med djur i ladugården. Det var därför tomt där när de såg finska familjer komma gående på landsvägen med sina vita kor runt 1940 under kriget. Några familjer tog sin tillflykt till Wallströms gård och den tomma ladugården. Familjen fick bo i gamla delen och inhysa djuren i ladugården. Astrid minns att de luktade speciellt genom de dagliga bestyren med djuren och ville därför inte äta det smör som bjöds från dem. Finnarna stannade till krigsslutet 1945.

Erik själv dog 1948 och Astrid ärvde hus och mark 1953.

På tal om kriget och möten så var Astrid ute på gatorna 1945 när freden firades. Det var folkmassor utanför PUB när hon trängde sig fram till sitt arbete. Hon kolliderade med en man och såg att det var Torvald Sandberg, sonen hos grannen i Harads, John Sandberg. Ett oväntat möte i pappersregnet från alla papperskorgar som tömdes genom fönstren ut över den jublande folkmassan.

Astrid gick i skolan 6 år och sedan i fortsättningsskolan med bl.a. hushållslära för fröken Skärby och i stämmolokalen med samhällskunskap och lag och rätt för en advokat som undervisade.

Därefter åkte Astrid till Kalix för studier på Norrbottens Ungdomsskola i 1 år. Hon satsade på en kontorsutbildning. Rektor var den legendariske Adrian Wennström som skapade folkhögskolan där.

Första jobbet var i Boden hos ”Obligations-Andersson” men endast kortvarigt då Astrid tyckte han var ”hal och slipad”. Hon flyttade därför över till Lastbilscentralen som var inrymd hos IC där hon stannade i 2 år. Sedan bar det av ut i stora världen med flytt till Stockholm och jobb på Liljeholmens Kabelfabrik, jobb på Skeppsbron, jobb på en revisionsbyrå i 13 år, hos en tyggrossist och slutligen hos en advokat, där hon faktiskt stannade till 67 års ålder innan pensionen tog vid år 1991.

Astrid gifte sig med Tage Sandberg från Piteå år 1946. Vigdes i Edefors kyrka av komminister Bøeckström med Valfrid Enberg som fotograf. Bröllopet hölls hemma på gården vid de stora björkarna och där föräldrarna byggt upp en dansbana på gräset. Musiker var grannpojarna Nilsson, Knut, m fl.

Astrid berättar att bröllopet lockade nyfikna på landsvägen och där stod prästfrun Valborg Bäckström och gungade med i takt med musiken.

Tage och Astrid och blev Stockholm trogna i många år. Astrid själv i nu 70 år. Har sålt villan och bor i lägenhet i Johanneshov sedan 18 år tillbaka. De har en son, Peter 64 år, även han stockholmare samt barnbarn.

Bolstagården hade Astrids mamma Svea som ägare till 1953. Då ärvde Astrid hus och mark.

Astrid fick skiljas från sin mamma och sin man samma år 2000 genom att de båda dog med några månaders mellanrum.

Hon har kommit upp punktligt till Harads under 70 år utom 1 år då hon genomgick en höftledsoperation.

Husen är i bra skick och den södra delen, det gamla köket är fyllt av gamla saker som påminner om gamla tider. Dominerande är den vitrappade öppna spisen i perfekt skick. Möblerna är till dels övertäckta förutom ett gammalt postskåp, vedlår, mm. Man känner sig kastad tillbaka 100 år av innemiljön.

Anmärkningsvärd är också den gamla dörren mitt på husets framsida, se nyckel och låsning på bilden.

Eftersom Astrid nu måste skiljas från gården, marken och inventarierna hoppas jag att det mesta får en fortsatt plats i gammal passande miljö.

Det hände konstiga saker i gårdarna på den tiden.

Om Blå-Pelle och hans fru, den tjocka gumman, vet Astrid också en hel del. De bodde snett uppåt på backen andra sidan väg 97. Gumman brukade ringa till fru Svea och bad henne ta flickan Astrid med sig och komma över för att prata.

Det gjorde dom många gånger och Astrid berättar att gumman endast bjöd

på 1 sockerbit överströdd med hjärtstärkande droppar och inget annat.

Detta gamla par flyttade sedan till Fridholms låga sidobyggnad, som ännu står kvar.

Där ägnade sig Blå-Pelle åt att spela kort och dricka med sina gelikar.

En gång spelade han bort sitt enda täcke och måste lova vinnaren att komma och

hämta täcket nästa dag. När mannen ifråga kommer in i köket ligger en lapp på bordet som säger "Hänger i skrubben". Mannen öppnade dörren till skrubben och där hängde, inte täcket, utan Blå-Pelle själv.

Han tog hellre livet av sig än sova utan täcke.

